

Наумчук В. І. <https://orcid.org/0000-0002-2919-0720>
Палічук Ю.І. <https://orcid.org/0000-0002-6589-096X>

РОЗВИТОК ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

¹Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

²Буковинський державний медичний університет

Анотація. У статті з'ясовуються перспективи олімпійської освіти школярів у контексті вимог реформування середньої школи, визначаються основні шляхи підвищення ефективності цього цілеспрямованого процесу у сучасних реаліях.

Ключові слова: олімпійська освіта, Нова українська школа, фізична культура, спорт.

Annotation. The article clarifies the prospects of Olympic education of schoolchildren in the context of the requirements of secondary school reform, identifies the main ways of increasing the effectiveness of this purposeful process in modern realities.

Keywords: Olympic education, New Ukrainian school, physical culture, sports.

Постановка проблеми. Безперервні геополітичні зрушення, які сьогодні відбуваються в Європі та світі, спричинюють кардинальні зміни у різних аспектах життєдіяльності багатьох країн і, зокрема, в Україні. Очевидно, що у нашій державі не залишається винятком перегляд функціонування всіх соціальних інститутів і структур, у тому числі, й системи освіти, що закладає надійний фундамент для розвитку держави, підвищення рівня життя населення, покращання здоров'я і добробуту людей. Чинна реформа освітньої галузі, яка реалізується на концептуальних засадах Нової української школи (НУШ), створює сучасні механізми, правила, алгоритми діяльності закладів загальної середньої освіти, модернізує систему управління і вдосконалює культуру співпраці [4]. Освітні нововведення спрямовані на різнобічний розвиток, виховання й соціалізацію особистості, яка усвідомлює

себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності й громадянської активності [5].

Досягнення вказаної мети значною мірою забезпечує олімпійська складова шкільної освіти, яка уможлиблює постійний цілеспрямований вплив на духовні і тілесні основи кожного школяра. Завдяки органічному взаємозв'язку духовного та матеріального, діалектичній єдності теорії і практики, які відображають філософський сенс олімпійської освіти, підростаюче покоління не тільки оволодіває культурною спадщиною фізичної активності людства та розвиває спортивну сферу життєдіяльності, а й засвоює і реалізує ідеї гуманізму, свободи та рівності людей, сприяє їх розвитку через зміцнення миру і збереження власної гідності.

Мета дослідження – з'ясувати перспективи олімпійської освіти школярів у контексті вимог концепції Нової української школи, а також визначити основні чинники підвищення ефективності цього цілеспрямованого процесу.

Методи дослідження. Для досягнення вказаної мети використано комплекс взаємопов'язаних методів, а саме: аналіз, синтез і узагальнення наукової інформації з проблеми дослідження, навчально-методичної літератури та Інтернет джерел.

Дослідження виконувалось за планом науково-дослідної роботи кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка на тему: «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців до формування фізичної культури учнівської молоді» (Державний реєстраційний номер: 0120U103906).

Результати досліджень. У філософському та науково-інформаційному просторі освіта розглядається як вільна взаємодія між особистістю та навколишнім світом, як динамічний, довготривалий процес, який не має завершення [1, 3, 6]. У свою чергу, олімпійська освіта, що акумулює надбання людства, насамперед, з педагогіки, психології, фізичної культури і спорту, пов'язується з інтеграцією в єдине ціле якості духу та тіла, забезпеченням всебічного й гармонійного розвитку

потенцій особистості, формуванням відповідної нашому суспільству системи норм і цінностей.

Оскільки гармонійне поєднання інтелекту, сили духу, фізичних якостей та тілесної краси є невід'ємною частиною філософії вітчизняної системи освіти, то ідеї, закладені П'єром де Кубертенем у концепцію олімпійської освіти, доволі легко узгоджуються і синхронізуються з формулою Нової української школи, стрижень якої визначають такі елементи, як: новий зміст освіти, умотивований учитель, ціннісне виховання, автономія школи, педагогіка партнерства, дитиноцентризм, оновлена структура, справедливе фінансування, сучасне освітнє середовище [5].

Пропонована освітньою реформою формула уможлиблює формування ключових життєвих компетентностей та наскрізних умінь, які є основою для самореалізації школяра – як особистості, громадянина, фахівця. Комплекс ключових компетентностей НУШ складають складні динамічні утворення, що визначають здатність особистості щодо спілкування державною (і рідною у разі відмінності) та іноземними мовами, математичної компетентності, основних компетентностей у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрової компетентності, уміння вчитися впродовж життя, ініціативності й підприємливості, соціальної і громадянської компетентності, обізнаності та самовираження у сфері культури, екологічної грамотності і здорового життя [5].

Всі компетентності тісно взаємопов'язані і є рівнозначними. Вони формуються на кожному етапі освіти через реалізацію різних навчальних предметів та форм взаємодії суб'єктів педагогічного процесу. Спільними для всіх компетентностей є такі наскрізні уміння, як: читати і розуміти прочитане, висловлювати думку усно та письмово, критичне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність співпрацювати в команді [5].

Здобуття олімпійської освіти у закладах загальної середньої освіти здійснюється шляхом функціонування системи фізичного виховання, а також використання різних форм та видів навчально-виховної, спортивно-масової, фізкультурно-оздоровчої, корекційно-розвивальної, культурно-просвітницької, соціально-педагогічної діяльності. Урочні

форми олімпійської освіти включають уроки з навчального предмета «Фізична культура» та інших інваріантних складників, власне Олімпійські уроки, факультативні заняття, спеціальні курси. Коло позаурочних форм олімпійської освіти охоплює малі олімпійські ігри, олімпійський день, олімпійський тиждень, заняття у спортивних секціях, спортивні змагання, олімпійські читання, виховні години, конференції, круглі столи та ін. [1, 6]. Невід'ємною складовою співпраці всіх учасників цього педагогічного процесу є функціонування шкільного музею чи кабінету, туристично-екскурсійна й пошукова робота, організація і проведення вікторин, конкурсів малюнків, фотографій, літературних творів, плакатів, емблем тощо. У забезпеченні якості олімпійської освіти важливого значення набуває діяльність таких структур, як шкільний олімпійський комітет, мала олімпійська академія та лекторські групи.

До переліку головних завдань фізкультурної освітньої галузі у початковій школі внесені положення про «усвідомлення ролі занять спортом і Олімпійського руху для формування самоповаги, впевненості в собі, прагнення досягати успіху, дотримуючись принципів чесної гри» [8, с. 68] та «формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях» [7, с. 101]. Зміст навчального предмета «Фізична культура» складають питання історії виникнення Олімпійських ігор, ритуалів, церемоній, символів та ідеалів олімпійського руху, олімпійського принципу Fair Play, життєвого шляху відомих українських та зарубіжних спортсменів та ін.

Одним із ціннісних орієнтирів, на яких ґрунтується реалізація мети базової середньої освіти, виступає «утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії учнів між собою та з дорослими» [2, с. 2], що повністю відповідає олімпійським ідеалам. Сімнадцять із шестидесяти варіативних модулів модельної навчальної програми «Фізична культура. 5-6 класи» є чинними олімпійськими видами спорту. При цьому доволі вагому частину очікуваних результатів навчання становлять знання, пов'язані з Олімпійськими іграми та олімпійським рухом.

Висновки. Аналіз нормативних документів НУШ дозволяє стверджувати, що в освіті школярів чинне місце належить її

олімпійській складовій. Реалізація змісту та вимог чинних освітніх програм НУШ дозволяє вирішувати завдання олімпійської освіти. Підвищенню ефективності цього цілеспрямованого процесу сприятиме подальше вдосконалення нормативних документів, насамперед, через перегляд переліку варіативних модулів програми навчального предмета «Фізична культура» та оптимізацію їх змісту; створення освітнього середовища, спрямованого на формування в учнів мотивації до здобуття олімпійської освіти і відповідних їй компетентностей; залучення всіх зацікавлених сторін до олімпійської освіти школярів та належна підготовка до неї педагогічних кадрів.

Список літератури:

1. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посібник. К.: Олімпійська література, 2011. 335 с.
2. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. 2022. <http://surl.li/cvfwy>
3. Наумчук В. І. Використання рухливих ігор в олімпійській освіті молодших школярів. 2017. <http://surl.li/eqwrg>
4. Наумчук В. І. Використання спортивних та рухливих ігор у Новій українській школі: реалії та перспективи. 2021. <http://surl.li/dxfsp>
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. <http://surl.li/hoha>
6. Солопчук М. С., Боднар А. О. Олімпійська освіта: навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, 2013. 176 с.
7. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. 2022. <http://surl.li/cvuzs>
8. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас. 2022. <http://surl.li/dexnc>